

EL GENI I EL GAUDI INTEL·LECTUAL

Què és un geni? Avancem una definició: geni és un ésser capaç de produir nou coneixement. La producció de nou coneixement comença amb idees pensades que després, mitjançant el llenguatge, es transformen en un tros de realitat (una equació, un text, una partitura, una escultura, una pintura, un gest...). Però d'idees i de llenguatge en té tothom, fins i tot bones idees i bon llenguatge. Llavors...

Per què no som tots genis? Avancem la principal dificultat. Les idees emergeixen en el si del pensament. Però una ment no pot pas exportar pensaments, de manera que, per a transmetre una idea a una ment aliena, o per a servir-la en la memòria conscient d'un mateix, primer cal empaquetar-la en forma de coneixement. El drama consisteix en el fet que una idea pensada és en principi infinita (depèn d'un nombre indefinit de propietats impossible de quantificar i qualificar en tota la seva complexitat). En canvi, qualsevol classe de coneixement és finit (tota teoria científica, tota peça de música, tot poema, tota mímica facial... comença i acaba en l'espai i el temps). En altres paraules, el creador de nou coneixement parteix d'una complexa emoció infinita per a fabricar un tros de realitat exportable que una ment aliena descodifica de nou en una (la mateixa?) complexitat infinita. En poques paraules, perquè una idea, *presumptament* infinita, surti d'una ment i entri en una altra, cal empaquetar-la en una realitat (objecte o fenomen) *necessàriament* finit. El drama està en el procés de reducció. Passar d'infinit a finit és una reducció salvatge. És la ràbia d'un artista que contempla la seva obra i constata la diferència que hi ha entre el que ha sentit per dins en crear-la i el que li arriba quan la contempla per fora. Quan un artista s'emociona amb la seva pròpia obra via realitat exterior és quan l'artista sap si s'ha consumat o no un acte artístic, encara que només pugui saber-ho ell mateix. Ara podem suavitzar (ampliar) la definició de geni i admetre-hi també tot ésser capaç de descodificar la creativitat aliena (per a llegir Shakespeare cal ser un poc Shakespeare, per a sentir

Bach cal ser un poc Bach, per a comprendre Einstein cal ser un poc Einstein, etc.). El grau de genialitat ja depèn de la quantitat i qualitat del nou coneixement produït o consumit.

Com és un geni? La genialitat no consisteix tant a tenir una idea, sinó a adonar-se que la idea és bona, gran, transcendent. La història de la ciència i de l'art és plena de casos que il·lustren aquesta afirmació. Tot-

hom se sorprèn d'allò improbable, però només el geni se sorprèn de la quotidianitat. Newton se sorprenia que un cos pogués exercir una acció a distància (gravitació). I el mateix li va ocórrer a Einstein als cinc anys d'edat mentre jugava amb una brúixola, fins i tot va retreure al seu pare i al seu oncle que els semblés d'allò més natural. El geni distingeix entre «comprendre» i «estar acostumat a». Tot procés cognitiu té, penso, tres fases: la fase d'estímul, la fase de conversa i la fase de comprendre o intuir quelcom de nou. Aquesta última fase, a diferència de les dues anteriors, és sempre íntima i sobtada. I és en aquest episodi on trobem el tret específic d'un geni. És l'hora de la veritat. En rigor, sempre que es comprèn o s'intueix quelcom de nou, es comprèn o s'intueix en una radical soledat, encara que a l'extrem d'alguna forma de conversa. Es

reconeix perquè, associat a aquest esdeveniment instantani i intens de comprendre o intuir, s'esdevé també un episodi igualment sobtat i electrizant: és el gaudi intel·lectual. El gaudi intel·lectual potser serà l'èxit de la selecció natural que obre les portes de la selecció cultural i, amb ella, les de tota la creativitat humana. El fenomen del gaudi intel·lectual és fonamental perquè la ment pot dubtar entre si comprèn o creu comprendre, però no es planteja dubtes entre si gaudeix o creu gaudir. L'esperança és que si hi ha una pedagogia del gaudi intel·lectual, llavors també ha d'existir una pedagogia de la genialitat. La necessitem per sobreviure i per sublimar l'ànima.

JORGE WAGENSBERG

Director de l'Àrea de Ciència de La Fundació La Caixa, Barcelona.

© Jorge Wagensberg

«TOTHOM SE SORPRÈN D'ALLÒ IMPROBABLE, PERÒ NOMÉS EL GENI SE SORPRÈN DE LA QUOTIDIANITAT»